

การพัฒนาแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
The Communication Model Development of The Educational Service
Area Office For Developing Education Quality of Schools Under
The Official of The Basic Education Commission

ชชพล ชลิตราพงศ์*, ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ**

Chatchapon Chalisarapongs*, Piyanart Boonmepipit**

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Muban Chom Bueng Rajabhat University

Received: September 9, 2022 Revised: August 21, 2024 Accepted: November 11, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาตัวแปรการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 2) ร่างรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 3) ตรวจสอบรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และ 4) ยืนยันรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้กระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย ร่วมกับการวิจัยเชิงอนาคต ผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงกำหนดคุณสมบัติ ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 การสัมภาษณ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน และกลุ่มที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิในการยืนยันรูปแบบการสื่อสาร จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง แบบสอบถาม และแบบประเมินเพื่อยืนยันรูปแบบฯ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัย พบว่า

1. ตัวแปรการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ที่สังเคราะห์ได้ จำนวน 183 ตัวแปร 2. ร่างรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ที่พัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญ 9 คน มีจำนวน 184 ตัวแปร 5 องค์ประกอบ คือ 1) ผู้ส่งสาร 2) สาร 3) ช่องทางการสื่อสาร 4) ผู้รับสาร และ 5) การบริหารการสื่อสาร 3. ตรวจสอบรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน มีความเห็น ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ผู้ส่งสาร ประกอบด้วย 40 ตัวแปร มีค่าระหว่าง 3.71-4.94 ค่ามัธยฐาน ระหว่าง 3-5 ค่าฐานนิยม ระหว่าง 3-5 ค่ามัธยฐาน-ฐานนิยม มีค่าเท่ากับ 0 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ มีค่า 0-1 ความต้องการเป็นรูปแบบในระดับมากที่สุด จำนวน 29 ตัวแปร ระดับมาก จำนวน 11 ตัวแปร 3.2 องค์ประกอบที่ 2 สาร ประกอบด้วย 36 ตัวแปร มีค่าระหว่าง 3.88-5.00 ค่ามัธยฐาน ระหว่าง 3-5 ค่าฐานนิยม ระหว่าง 3-5 ค่ามัธยฐาน-ฐานนิยม มีค่าเท่ากับ 0 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ มีค่า 0-1 ความต้องการเป็นรูปแบบในระดับมากที่สุด จำนวน 24 ตัวแปร ระดับมาก จำนวน 12 ตัวแปร 3.3 องค์ประกอบที่ 3 ช่องทางการสื่อสาร ประกอบด้วย 30 ตัวแปร มีค่าระหว่าง 4.12-4.94 ค่ามัธยฐาน ระหว่าง 3-5 ค่าฐานนิยม ระหว่าง 3-5 ค่ามัธยฐาน-ฐานนิยม มีค่าเท่ากับ 0 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ มีค่า 0-1 ความต้องการเป็นรูปแบบในระดับมากที่สุด จำนวน 16 ตัวแปร ระดับมาก จำนวน 14 ตัวแปร 3.4 องค์ประกอบที่ 4 ผู้รับสาร ประกอบด้วย 31 ตัวแปร มี

ค่าระหว่าง 3.41-4.94 ค่ามัธยฐาน ระหว่าง 3-5 ค่าฐานนิยม ระหว่าง 3-5 ค่ามัธยฐาน-ฐานนิยม มีค่าเท่ากับ 0 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ มีค่า 0-1 ความต้องการเป็นรูปแบบในระดับมากที่สุด จำนวน 18 ตัวแปร ระดับมาก จำนวน 13 ตัวแปร 3.5 องค์ประกอบที่ 5 การบริหารการสื่อสาร ประกอบด้วย 41 ตัวแปร มีค่าระหว่าง 3.88-4.94 ค่ามัธยฐาน ระหว่าง 3-5 ค่าฐานนิยม ระหว่าง 3-5 ค่ามัธยฐาน-ฐานนิยม มีค่าเท่ากับ 0 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ มีค่า 0-1 ความต้องการเป็นรูปแบบในระดับมากที่สุด จำนวน 30 ตัวแปร ระดับมาก จำนวน 11 ตัวแปร 4. ยืนยันรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ยืนยันว่ามี 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ผู้ส่งสาร องค์ประกอบที่ 2 สาร องค์ประกอบที่ 3 ช่องทางการสื่อสาร องค์ประกอบที่ 4 ผู้รับสาร และ องค์ประกอบที่ 5 การบริหารการสื่อสาร องค์ประกอบที่ 1 ผู้ส่งสาร (Sender) คิดเป็นร้อยละ ด้านความถูกต้อง เท่ากับ 88.86 ด้านความเหมาะสม เท่ากับ 80.56 ด้านความเป็นไปได้ เท่ากับ 83.89 และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ เท่ากับ 81.64 องค์ประกอบที่ 2 สาร คิดเป็นร้อยละ ด้านความถูกต้อง เท่ากับ 92.59 ด้านความเหมาะสม เท่ากับ 77.16 ด้านความเป็นไปได้ เท่ากับ 83.95 และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ เท่ากับ 79.74 องค์ประกอบที่ 3 ช่องทางการสื่อสาร คิดเป็นร้อยละ ด้านความถูกต้อง เท่ากับ 87.78 ด้านความเหมาะสม เท่ากับ 82.22 ด้านความเป็นไปได้ เท่ากับ 86.30 และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ เท่ากับ 91.11 องค์ประกอบที่ 4 ผู้รับสาร คิดเป็นร้อยละ ด้านความถูกต้อง เท่ากับ 94.27 ด้านความเหมาะสม เท่ากับ 79.57 ด้านความเป็นไปได้ เท่ากับ 87.46 และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ เท่ากับ 85.67 และ องค์ประกอบที่ 5 การบริหารการสื่อสาร คิดเป็นร้อยละ ด้านความถูกต้อง เท่ากับ 92.14 ด้านความเหมาะสม เท่ากับ 82.93 ด้านความเป็นไปได้ เท่ากับ 88.08 และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ เท่ากับ 90.52 สามารถจำแนกรายละเอียด โดยรวมดังนี้

คำสำคัญ: รูปแบบการสื่อสาร, การพัฒนาคุณภาพการศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to 1) Study the communication variables of the educational service area offices for educational quality of schools. 2) Draft the communication models of the educational service area offices for educational quality of schools. 3) Check the communication model of the educational service area offices for educational quality of schools. 4) Confirm the communication model of the educational service area offices for educational quality of schools under the official of the basic education commission. Using the Delphi technique research process together with Ethnographic Delphi Futures Research. Select a specific informants by set the attributes were Group 1 The 9 experts for interview, Group 2 The 17 experts for Delphi technique and Group 3 The 9 experts for confirm the communication model. The research tools were the Semi- structured interview, questionnaire and assessment form to confirm the communication model. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, median, popular base and interquartile range.

The research findings found:

1. The communication variables of the educational service area offices for educational quality of schools canned synthesize 183 variables.
2. Draft communication models of the educational service area offices for educational quality of schools by 9 experts had 184 variables, 5 elements were 1) Sender 2) Message 3) Channel 4) Receiver and 5) Communication Management.

3. Found the communication model of the educational service area offices for educational quality of schools. 4) Confirm the communication model of the educational service area offices for educational quality of schools under the official of the basic education commission by 17 experts as follows: 3.1 The component 1, the sender, consists of 40 variables, The average were between 3.71-4.94, median were between 3-5, base values were between 3-5, median-base values were 0, quartiles range between 0-1, demand of the communication model at the highest level were 29 variables, at the high level were 11 variables. 3.2 The component 2, the message, consists of 36 variables, The average were between 3.88-5.00, median were between 3-5, base values were between 3-5, median-base values were 0, quartiles range between 0-1, demand of the communication model at the highest level were 24 variables, at the high level were 12 variables. 3.3 The component 3, the channel, consists of 30 variables, The average were between 4.12-4.94, median were between 3-5, base values were between 3-5, median-base values were 0, quartiles range between 0-1, demand of the communication model at the highest level were 16 variables, at the high level were 14 variables. 3.4 The component 4, the receiver, consists of 31 variables, The average were between 3.41-4.94, median were between 3-5, base values were between 3-5, median-base values were 0, quartiles range between 0-1, demand of the communication model at the highest level were 18 variables, at the high level were 13 variables. 3.5 The component 4, the communication management, consists of 31 variables, The average were between 3.88-4.94, median were between 3-5, base values were between 3-5, median-base values were 0, quartiles range between 0-1, demand of the communication model at the highest level were 30 variables, at the high level were 11 variables. 4. The communication model of the educational service area offices for educational quality of schools under the official of the basic education commission that has been confirmed by 9 experts had 5 components were 1) Sender 2) Message 3) Channel 4) Receiver and 5) Communication Management.

Keyword: Communication model: Educational Development: The educational service area office

บทนำ

การสื่อสาร เป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์มีอารยธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ที่ทำให้มนุษย์มีการเชื่อมโยง ติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ปัจจุบันการสื่อสารแบ่งได้หลายอย่าง (ธนัท สมณคุปต์, 2562 : 14) ได้สรุปไว้ว่า ยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน เป็นส่วนสำคัญของชีวิตมนุษย์ ในยุคดิจิทัลนี้ถือว่าการสื่อสารก็เปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยี และส่งผลต่อการสื่อสาร ที่มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในรูปแบบต่าง ๆ มาผสมผสานเพื่อให้เกิดช่องทางการสื่อสารใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่ง (แพมมาลา วัฒนเสถียรสินธุ์, 2559 : 2) ได้สรุปไว้ว่า การที่สังคมโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้น ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารของข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และเทคโนโลยีในทุกด้าน การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงจึงนับเป็นสิ่งสำคัญในการปรับตัวในการติดตามข้อมูล ข่าวสาร ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนในสังคมเท่าทัน และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าการสื่อสารในรูปแบบ

ใดก็ตามล้วนส่งผลต่อการรับรู้ การเรียนรู้ การปรับตัว และการก้าวตามความเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ที่สำคัญ การสื่อสารจึงเป็นช่องทางที่ช่วยให้คนสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วทั้งที่

โรงเรียนก็ถือเป็นองค์การหนึ่งที่มีการใช้การสื่อสารระหว่างกัน ซึ่งระบบงานที่สำคัญในการบริหารโรงเรียนมี 4 งาน (ณัฐกานต์ ปิงศรีวงศ์, 2563 : 3) ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ซึ่งต้องปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด โรงเรียนจึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นต้นสังกัด จำเป็นต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพื่อให้การทำงานร่วมกันกับเขตพื้นที่การศึกษา เกิดประสิทธิผลตามนโยบาย ซึ่งกิตติพร พลศรี (2549) ที่ได้ทำการศึกษเกี่ยวกับ การสื่อสาร และการยอมรับของผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการดำเนินงาน ร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษา และจากผลการวิจัยของ แพมมาลา วัฒนเสถียรสินธุ์ (2559 : 5-12) ที่พบว่า การบริหารการสื่อสารของโรงเรียนตามนโยบายเขตพื้นที่การศึกษา พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และ อมรรรัตน์ จินดา (2559 : 395-407) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ขนาดของสถานศึกษามีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันจะขาดบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศต่างกัน สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่หรือใหญ่พิเศษจะมีบุคลากรด้านนี้โดยตรง แต่สถานศึกษาขนาดกลาง และขนาดเล็กยังมีความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ สุปัญญา เจริญสุข (2550) ได้ศึกษาปัญหาการสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชากรณีศึกษา: ข้าราชการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่าปัญหาการสื่อสารของผู้บังคับบัญชาในด้านทัศนคติ ค่านิยมและวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้ใต้บังคับบัญชาสูงกว่าปัญหาการสื่อสารของผู้บังคับบัญชา รองลงมาเป็นปัญหาการสื่อสารในด้านสภาพแวดล้อม ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านการสนับสนุนเกื้อกูลคู่สนทนา ส่วน นพพล นพรัตน์ (2561) ได้สรุปว่า ปัญหาของการสื่อสารเกิดจาก 1) การไม่สื่อสารปัญหาโดยตรงไปตรงมา ทำให้องค์กรประสบกับความยากลำบาก หรือความอึดอัดในการที่จะเปลี่ยนแปลงอะไรก็ตาม ปัญหาการสื่อสารภายในองค์กรที่พบเจอบ่อยครั้ง คือ เมื่อเกิดมีปัญหานั้นเราไม่ค่อยหยิบยกปัญหาเหล่านั้นมานั่งพูดคุยปรึกษากันโดยตรงไปตรงมา เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันได้ ปัญหาของการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างกัน จะนำไปสู่การปฏิบัติที่ผิดพลาดและสร้างความเบื่อหน่ายในการติดต่อประสานงานระหว่างกัน

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวจึงต้องการศึกษา “การพัฒนารูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางให้โรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานด้านการสื่อสารองค์กร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติอย่างเต็มศักยภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวแปรการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อร่างรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. เพื่อยืนยันรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา, สถานศึกษา จาก 183 เขต ในประเทศไทย

1. กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1.1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน กำหนดคุณสมบัติเป็นผู้บริหารหน่วยงาน จบการศึกษาระดับปริญญาโท และผู้ปฏิบัติหน้าที่การติดต่อสื่อสารในหน่วยงาน ด้วยวิธีการเลือกแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อกำหนดตัวแปรการสื่อสาร

1.2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในการดำเนินการ Delphi Technique 1 และ 2 จำนวน 17 คน เลือกแบบมีเกณฑ์ (Criterion-based Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก เพื่อร่างรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 12 คน เลือกแบบมีเกณฑ์ (Criterion-based Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก เพื่อยืนยันรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตด้านพื้นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา, สถานศึกษา 183 เขต ในประเทศไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ประเภท คือ

1. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในตัวแปรการสื่อสารที่สังเคราะห์ได้ มี 3 ตอน คือตอนที่ 1 สอบถามสภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อตัวแปรที่สังเคราะห์ได้และร่างรูปแบบการสื่อสารฯ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ วิพากษ์วิจารณ์

2. แบบสอบถามเดลฟาย (Delphi Questionnaire) เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้ถามกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน มี 3 ตอน ในกระบวนการ เดลฟาย 1 และ เดลฟาย 2 มี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ถามสภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ข้อ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ เพื่อ

ตรวจสอบรูปแบบการติดต่อสื่อสารของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาฯ และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ
วิพากษ์ วิจัย

**3. แบบสอบถามเพื่อยืนยันรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการพัฒนา
คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา** สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็น
แบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ยืนยันรูปแบบการสื่อสารฯ เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบ
รายการ (Checklist) พิจารณา 4 ประเด็น คือ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไป
ประโยชน์ เพื่อสรุปและนำสู่กระบวนการสัมมนากลุ่มย่อย (Focus group) โดยผ่านโปรแกรม Zoom
meeting

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ (Semi-structured Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และ
สัมภาษณ์สดผ่านระบบ Zoom meeting
2. การเก็บข้อมูลแบบสอบถามเดลฟาย (Delphi Questionnaire) โดยส่งทางออนไลน์ และ
ประสานงานผ่านระบบ ไลน์ อีเมล และโทรศัพท์
3. การเก็บข้อมูลในการยืนยันรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการพัฒนา
คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยแบบประเมินทางออนไลน์ ประสานงานทางโทรศัพท์ และสรุปผล
ด้วยการสัมมนากลุ่มย่อย (Focus group) โดยผ่านโปรแกรม Zoom meeting

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency)
และร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในกระบวนการ Delphi 1 และ Delphi 2
วิเคราะห์ระดับความเห็น โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) มัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และพิสัย
ระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)

ผลการวิจัย

1. สังเคราะห์ได้ตัวแปรการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 183 ตัวแปร
2. ร่างรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษา ที่พัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ได้จำนวน 184 ตัวแปร และจัดกลุ่มเป็น 5 องค์ประกอบ
คือ 1) ผู้ส่งสาร 2) สาร 3) ช่องทางการสื่อสาร 4) ผู้รับสาร และ 5) การบริหารการสื่อสาร
3. ตรวจสอบรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน ดังนี้
 - 3.1 องค์ประกอบที่ 1 ผู้ส่งสาร ประกอบด้วย 40 ตัวแปร มีค่าระหว่าง 3.71-4.94 ค่ามัธยฐาน
ระหว่าง 3-5 ค่าฐานนิยม ระหว่าง 3-5 ค่ามัธยฐาน-ฐานนิยม มีค่าเท่ากับ 0 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ มีค่า
0-1 ความต้องการเป็นรูปแบบในระดับมากที่สุด จำนวน 29 ตัวแปร ระดับมาก จำนวน 11 ตัวแปร

3.2 องค์ประกอบที่ 2 สาร ประกอบด้วย 36 ตัวแปร มีค่าระหว่าง 3.88-5.00 ค่ามัธยฐาน ระหว่าง 3-5 ค่าฐานนิยม ระหว่าง 3-5 ค่ามัธยฐาน-ฐานนิยม มีค่าเท่ากับ 0 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ มีค่า 0-1 ความต้องการเป็นรูปแบบในระดับมากที่สุด จำนวน 24 ตัวแปร ระดับมาก จำนวน 12 ตัวแปร

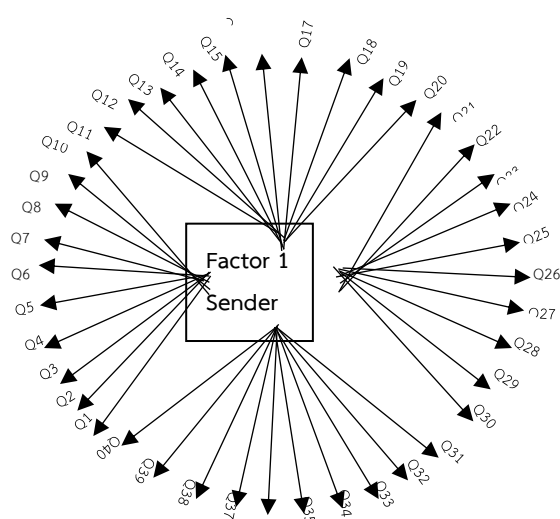
3.3 องค์ประกอบที่ 3 ช่องทางการสื่อสาร ประกอบด้วย 30 ตัวแปร มีค่าระหว่าง 4.12-4.94 ค่ามัธยฐาน ระหว่าง 3-5 ค่าฐานนิยม ระหว่าง 3-5 ค่ามัธยฐาน-ฐานนิยม มีค่าเท่ากับ 0 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ มีค่า 0-1 ความต้องการเป็นรูปแบบในระดับมากที่สุด จำนวน 16 ตัวแปร ระดับมาก จำนวน 14 ตัวแปร

3.4 องค์ประกอบที่ 4 ผู้รับสาร ประกอบด้วย 31 ตัวแปร มีค่าระหว่าง 3.41-4.94 ค่ามัธยฐาน ระหว่าง 3-5 ค่าฐานนิยม ระหว่าง 3-5 ค่ามัธยฐาน-ฐานนิยม มีค่าเท่ากับ 0 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ มีค่า 0-1 ความต้องการเป็นรูปแบบในระดับมากที่สุด จำนวน 18 ตัวแปร ระดับมาก จำนวน 13 ตัวแปร

3.5 องค์ประกอบที่ 5 การบริหารการสื่อสาร ประกอบด้วย 41 ตัวแปร มีค่าระหว่าง 3.88-4.94 ค่ามัธยฐาน ระหว่าง 3-5 ค่าฐานนิยม ระหว่าง 3-5 ค่ามัธยฐาน-ฐานนิยม มีค่าเท่ากับ 0 ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ มีค่า 0-1 ความต้องการเป็นรูปแบบในระดับมากที่สุด จำนวน 30 ตัวแปร ระดับมาก จำนวน 11 ตัวแปร

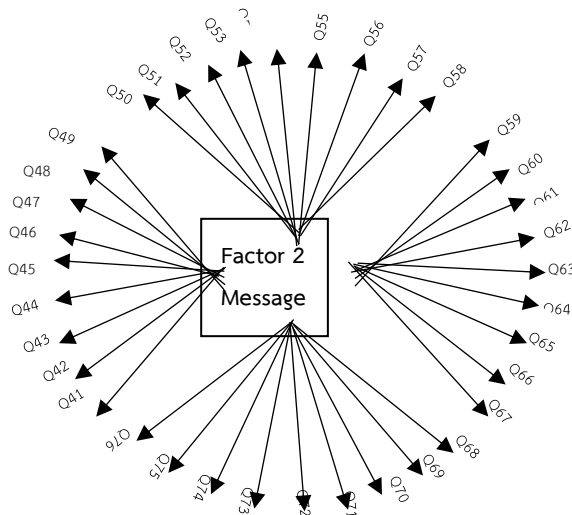
4. ยืนยันรูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ยืนยันว่ามี 5 องค์ประกอบ คือองค์ประกอบที่ 1 ผู้ส่งสาร องค์ประกอบที่ 2 สาร องค์ประกอบที่ 3 ช่องทางการสื่อสาร องค์ประกอบที่ 4 ผู้รับสาร และ องค์ประกอบที่ 5 การบริหารการสื่อสาร ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ผู้ส่งสาร (Sender) มีจำนวน 40 ตัวแปร ผู้ทรงคุณวุฒิยืนยัน โดยคิดเป็นค่าร้อยละ ด้านความถูกต้อง เท่ากับ 88.86 ด้านความเหมาะสม เท่ากับ 80.56 ด้านความเป็นไปได้ เท่ากับ 83.89 และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ เท่ากับ 81.64

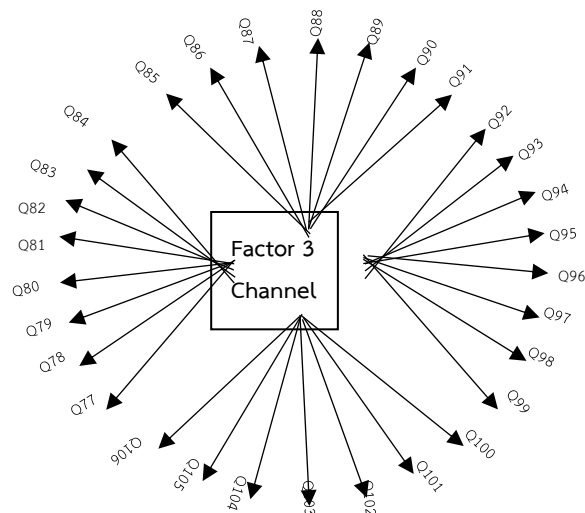

องค์ประกอบที่ 2 สาร (Message) ประกอบด้วย 36 ตัวแปร ผู้ทรงคุณวุฒิยืนยัน โดยคิดเป็นค่าร้อยละ โดยด้านความถูกต้อง เท่ากับ 92.59 ด้านความเหมาะสม เท่ากับ 77.16 ด้านความเป็นไปได้ เท่ากับ 83.95 และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ เท่ากับ 79.74

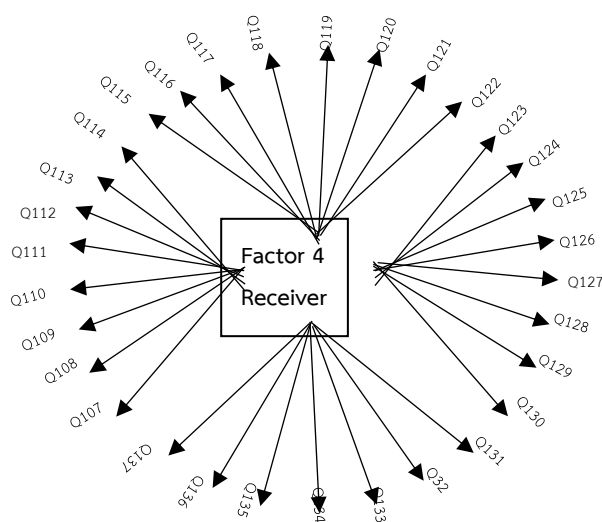
9

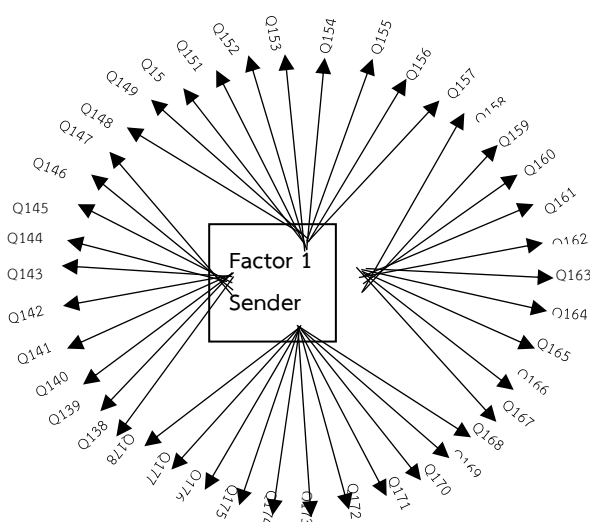
องค์ประกอบที่ 3 ช่องทางการสื่อสาร (Channel) ประกอบด้วย 30 ตัวแปร ผู้ทรงคุณวุฒิยืนยัน โดยคิดเป็นค่าร้อยละ ด้านความถูกต้อง เท่ากับ 87.78 ด้านความเหมาะสม เท่ากับ 82.22 ด้านความเป็นไปได้ เท่ากับ 86.30 และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ เท่ากับ 91.11

องค์ประกอบที่ 4 ผู้รับสาร (Receiver) ประกอบด้วย 31 ตัวแปร ผู้ทรงคุณวุฒิยืนยัน คิดเป็นร้อยละ ด้านความถูกต้อง เท่ากับ 94.27 ด้านความเหมาะสม เท่ากับ 79.57 ด้านความเป็นไปได้ เท่ากับ 87.46 และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ เท่ากับ 85.67

องค์ประกอบที่ 5 การบริหารการสื่อสาร (Communication Management) ประกอบด้วย 41 ตัวแปร ผู้ทรงคุณวุฒิยืนยัน คิดเป็นร้อยละ ด้านความถูกต้อง เท่ากับ 92.14 ด้านความเหมาะสม เท่ากับ 82.93 ด้านความเป็นไปได้ เท่ากับ 88.08 และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ เท่ากับ 90.52

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ร่วมกับเทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) มีประเด็นข้อค้นพบจาก การพัฒนารูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการพัฒนาคณาชีพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปราย ได้ดังนี้

รูปแบบการสื่อสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการพัฒนาคณาชีพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ จำนวน

178 ตัวแปร พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 คน มีความต้องการในการดำรงอยู่เพื่อเป็นรูปแบบการสื่อสาร ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากว่า รูปแบบดังกล่าว ทั้ง 178 ตัวแปร หรือ ทั้ง 5 องค์ประกอบเป็นแบบจำลองที่ดีที่ได้จากการศึกษา วิจัย จากแนวปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจากทั่วประเทศ อันเป็นแบบอย่างการปฏิบัติในด้านการสื่อสารในปัจจุบัน และเชื่อมโยงถึงอนาคต ว่า รูปแบบที่ได้ดังกล่าว เป็นรูปแบบการสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way Communication) ที่ดี มีประโยชน์ ที่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ให้ข้อมูลทุกภาคส่วน เห็นว่ามีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดีในทุกหน่วยงาน และทุกระดับในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรืออาจเป็นหน่วยงานอื่นใดที่นำไปใช้ได้ โดยผ่านกระบวนการบริหารจัดการ ใช้กระบวนการในทางปฏิบัติด้วยลักษณะผสมผสานทุกแนวทางทั้งผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) ผู้รับสาร (Receiver) การบริหารการสื่อสาร (Communication Management) เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน และมีประสิทธิภาพต่อการบริหารจัดการการสื่อสารของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ร่วมกัน ซึ่งในการปฏิบัติงานอันเป็นผลทำให้นำไปสู่จุดหมายเดียวกัน นั่นคือ คุณภาพการศึกษา คุณภาพสถานศึกษา ความพึงพอใจของสมาชิก ที่ใช้กระบวนการสื่อสารร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กู๊ด (Good, 1973) ที่ได้กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำเป็นตัวอย่าง เพื่อการเลียนแบบ เป็นแผนภูมิ หรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการ หรือแนวคิด เป็นชุดของขั้นตอนการปฏิบัติที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชีรวัดน์ นิเจนตร (2560 : 73) ที่กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างหรือ ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลแบบย่อยส่วนของปัจจัยต่าง ๆ ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ให้เข้าใจง่ายและมองเห็นเป็นรูปธรรม รูปแบบมีองค์ประกอบอย่างน้อย 6 ประการ คือ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ตัวแปรหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ระบบหรือโครงสร้าง กลไกหรือ กระบวนการทำงาน ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีที่ใช้ในรูปแบบ และบริบทหรือสภาพแวดล้อมของรูปแบบนั้น ๆ รูปแบบช่วยให้นักวิจัยสามารถบรรยาย ทำนาย และทดสอบ ปรากฏการณ์เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรมได้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเชียร ทรงศรี (2560) ที่ทำวิจัยเรื่อง การบริหารเครือข่ายโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีความเหมาะสม ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) นโยบายและโครงสร้างองค์กรเครือข่ายโรงเรียน 2) กระบวนการดำเนินงานของเครือข่ายโรงเรียน 3) บรรยายการบริหารเครือข่ายโรงเรียน 4) ลักษณะภาวะผู้นำ ของคณะกรรมการบริหารเครือข่ายโรงเรียน 5) กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย 6) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 7) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารเครือข่าย และ 8) การติดต่อสื่อสารของเครือข่ายโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปศึกษาและปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อพัฒนารูปแบบและยกระดับการสื่อสารให้เกิดประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพไปสู่สถานศึกษาในสังกัดให้เกิดเป็นรูปธรรมได้อย่างยั่งยืน

2. สถานศึกษาควรศึกษารูปแบบการสื่อสาร และการเข้าใจถึงบทบาทในกระบวนการสื่อสารของตนเอง พร้อมทั้งปรับปรุงและพัฒนาการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำนโยบายไปจัดทำแผนการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา และนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

เอกสารอ้างอิง

- ชีรวัดน์ นิเจนตร. (2560). การวิจัยพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. 4(2).
- ณัฐกานต์ ปังศรีวงศ์. (2563). การพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนตลาดหนองหวาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. สืบค้นเมื่อ 22 มกราคม 2565 จาก <http://ir.sru.ac.th/handle/123456789/766>
- ธนัท สมณคุปต์. (2562). การสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลของวิสาหกิจชุมชน. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ECT Journal*. 16: 11-22.
- นพพล นพรัตน์. (2561). 5 ปัญหาการสื่อสารภายในองค์กร. ค้นหามือวันที่ มกราคม 23, 2565, จาก <https://acrosswork.co.th/2018/10/>.
- แพมมาลา วัฒนเสถียรสินธุ์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการสื่อสารในองค์กร กรณีศึกษา บริษัทยูไนเต็๊ด แสตนด์การ์ด เทอร์มินัล จำกัด (มหาชน). ปรินญาณพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิเชียร ทรงศรี. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สุปัญญา เจริญสุข. (2550). ปัญหาการสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชากรณีศึกษา: ข้าราชการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3. ค้นหามือวันที่ 2 เมษายน 2565, จาก <http://Google.com>.
- อมรรัตน์ จินดา. (2559). สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2. *Veridian E Journal*. 9(1).
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill Book Company.